



Datum
2024-12-03

Diarienummer
GSN-2024/19

Handläggare
Annica Widén
Annica.Widen@huddinge.se

Grundskolenämnden

Strukturprogram för förskola, grundskola och anpassad grundskola i Huddinge kommun

Förslag till beslut

Grundskolenämnden antar Strukturprogram för Huddinge kommuns förskola, grundskola och anpassad grundskola i Huddinge kommun.

Sammanfattning

I samband med Mål och Budget 2022 med tillhörande lokalresursplan (KS-2021/847) gav kommunfullmäktige grundskolenämnden i uppdrag att ta fram ett strukturprogram för kommunens grundskolor och anpassade grundskolor.

För att genomföra uppdraget har barn- och utbildningsförvaltningen i samarbete med kommunstyrelsens förvaltning tagit fram ett strukturprogram för Huddinge kommuns förskola, grundskola och anpassade grundskola. Strukturprogrammet beskriver en målbild för kommunens framtida struktur för lokaler för grundskola och anpassad grundskola och ger en riktning för att planera och organisera lokalutbudet därefter.

Vidare beskrivs en strategi för att med utgångspunkt i nuläget nå det önskade framtida läget. Strategin får olika konsekvenser i kommunens olika planområden, vilket också synliggörs i programmet.

Arbete i enlighet med det föreslagna strukturprogrammet medför ökade möjligheter att nå kommunens hållbarhetsmål i alla tre dimensioner.

Barn- och utbildningsförvaltningen konstaterar att genom programmet identifieras faktorer som skapar förutsättningar för långsiktigt kvalitativ och attraktiv verksamhet för förskola, grundskola och anpassad grundskola i ändamålsenliga, attraktiva och hållbara lokaler.

Förvaltningen noterar också att programmet medför behov av aktualisering och översyn av bland annat lokalbehovsprognos, funktionsprogram och pågående planarbete i relation till den struktur för lokaler som presenteras.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Kommunalvägen 28

Tfn vxl 08-535 300 00

www.huddinge.se



Beskrivning av ärendet

Bakgrund

För att kunna utreda och beskriva lokalbehovet för en verksamhet krävs först en helhetsbild, där koncernövergripande förutsättningar och faktorer beskrivs. En sådan helhetsbild kan lämpligen realiseras i form av ett strukturprogram.

Syftet med ett strukturprogram är att förtydliga Huddinge kommuns viljeinriktning inom ett visst verksamhetsområde gällande den fysiska planeringen av verksamhetslokaler. Programmet skall operationalisera politiska och strategiska ställningstaganden på en övergripande geografisk nivå och utgöra en plattform för dialog inom kommunkoncernen. Ett strukturprogram är en vägledning till hur kommunen vill planera och organisera sitt bestånd av verksamhetslokaler och utbud inom ett visst verksamhetsområde.

I samband med Mål och Budget 2022 med tillhörande lokalresursplan (KS-2021/847) gav kommunfullmäktige grundskolenämnden i uppdrag att ta fram ett strukturprogram för kommunens grundskolor och anpassade grundskolor.

Syftet med programmet är att ge en riktning för att planera och organisera Huddinge kommuns utbud av kommunal grundskola och anpassad grundskola och verksamhetslokaler för desamma. Genom programmet identifieras faktorer som skapar förutsättningar för långsiktig kvalitativ och efterfrågad verksamhet i ändamålsenliga, attraktiva och hållbara lokaler. Målet är att lokalbeståndet ska ge rätt förutsättningar att bedriva en verksamhet där eleverna möts av pedagogisk verksamhet med hög kvalitet i en ändamålsenlig och attraktiv arbetsmiljö.

Strukturprogram för grundskola och anpassad grundskola

För att tillhandahålla en långsiktigt hållbar och attraktiv utbildningsverksamhet för kommunens invånare krävs en tydlig gemensam riktning för planering och utveckling av förskola, grundskola och anpassad grundskola. Därför har barn- och utbildningsförvaltningen och kommunstyrelsens förvaltning tillsammans tagit fram ett sammanhållet program för samtliga dessa skolformer, se bilaga 1.

Respektive nämnd beslutar om de delar av programmet som avser de skolformer som nämnden ansvarar för.

Som underlag för framtagandet av strukturprogrammet genomfördes en omvärldsanalys med hjälp av upphandlade konsulter, se bilaga 2. I omvärldsanalysen presenteras en informativ och bred kunskapsbas för framtagandet av ändamålsenliga fysiska miljöer för förskola och grundskola. Syftet med omvärldsanalysen är att presentera centrala aspekter både från ett individuellt perspektiv, det vill säga elevens och personalens, från ett verksamhetsperspektiv samt från ett strukturellt perspektiv, det vill säga från ett samhällsekonomiskt perspektiv. Omvärldsanalysen låg till grund för framtagandet av strukturprogrammet samt ger en vidare förståelse för omfattningen av olika parametrar i strukturprogrammet.

I programmet beskrivs att kommunens ambition och prioritet är att driva en högkvalitativ och attraktiv verksamhet i grundskola och anpassad grundskola. För



att lyckas krävs lokaler med rätt dimensionerad kapacitet, hög kvalitet och rimliga kostnader. Programmet presenterar en framtida lokalstruktur för verksamhetslokaler inom grundskola och anpassad grundskola samt nödvändiga förflyttningar per planområde.

Efterfrågan och befintliga lokaler

Efterfrågan på kommunala grundskoleplatser i Huddinge har minskat sakta under några år, och en större minskning är att vänta enligt nu rådande befolkningsprognos. Den överkapacitet som behövs för att ge förutsättningar för ett fritt skolval överskrids på en övergripande nivå, vilket leder till att en ökad andel av skolpengen går till lokalkostnader om lokalbeståndet behålls intakt.

Grundskoleverksamheten i Huddinge består i början av 2025 främst av många medelstora och ett fåtal större skolenheter som är relativt väl spridda geografiskt. Flera av lokalerna har ett underhållsbehov, och deras storlek och gestaltning begränsar möjligheten till flexibel användning över tid.

Skolorna har en ojämnt fördelad överkapacitet inom och mellan planområden. Överkapaciteten beräknas växa och spridas till flera verksamheter i takt med att elevunderlaget krymper.

Vid framtagning av strukturprogrammet har begreppen kapacitet, kostnad och lokalkvalitet varit vägledande för att kunna identifiera nuläge och lägga grund för långsiktig planering.

Struktur och åtgärder

För att erhålla balans mellan kapacitet, kostnader och lokalkvalitet ska Huddinge kommuns framtida lokalbestånd för grundskola och anpassad grundskola enligt strukturprogrammet präglas av lokaler som möjliggör flexibelt nyttjande för att möta fluktuationer i elevunderlag. Lokalerna ska vara i gott tekniskt skick och ändamålsenliga för modern och ekonomiskt hållbar verksamhet. För att uppnå detta föreslås att i första hand se över lokaler med lågt söktryck och stort behov av underhåll. Ledig kapacitet ska användas till att säkerställa behov av evakueringslokaler när så är möjligt. I andra hand utökas kapaciteten i attraktiva skolor för att ge plats åt fler elever, vilket kan nyttjas för evakuering samt att skolor med otillräckligt elevunderlag kan avvecklas ur beståndet över tid.

Konsekvenser per planområde

Kapacitet i relation till efterfrågan, kostnad och lokalkvalitet för grundskolan och anpassade grundskolan ser väldigt olika ut i kommunens olika planområden. Programmet beskriver hur lokalstrukturen behöver ändras per område/kommundel för att nå målbilden.

Förutsättningar

För att lyckas med den föreslagna strukturomvandlingen krävs bland annat ett utvecklat internt arbetssätt för att hantera demografiska utmaningar, där olika förvaltningar i ett tidigare skede möts och tar fram gemensamma beslutsunderlag. En annan förutsättning är att kommunen utvecklar dialogen med de fristående aktörer som driver grundskola i Huddinge, för att i största möjliga mån kunna

förutspå och hantera snabba förändringar i efterfrågan som beror på utökning eller avveckling av platser i fristående regi. Detta bör ske innan nya grundskolor planeras. Särskilt fokus bör läggas vid skolornas upptagningsområde samt in- och utpendling från andra kommuner.

Balans mellan kapacitet och kostnader kräver att kommunens skolor är nästintill fullbelagda med elever. Det i sin tur underlättas i områden där in- och utflyttning sker i "normal" takt och det därför finns goda förutsättningar till långsiktig planering av platsutbud. Attraktiva kommundelar ger ökad efterfrågan på lokala grundskolor, vilket ger bättre förutsättningar för ekonomi i balans och relativt sett mer medel till hög undervisningskvalitet och attraktivitet. Det omvända gäller också; en populär grundskola bidrar till att höja ett områdes attraktivitet i stort. Det innebär att utvecklingen av lokalstrukturen för grundskola i kommunens socioekonomiskt utmanade områden med hög in- och utflyttning behöver hanteras i en större kontext, där flera funktioner inom kommunen samarbetar för att hela kommundelen ska utvecklas i positiv riktning.

Slutligen är ett långsiktigt perspektiv avgörande för att åstadkomma en strukturomvandling för verksamhetslokaler. Det betyder att det behöver finnas en bred politisk förankring av strukturprogrammets riktning, då den behöver kunna hållas över flera mandatperioder.

Ansvar, uppföljning och aktualitetsprövning

Ansvar för genomförande av innehållet i strukturprogrammet ligger på barn- och utbildningsförvaltningen, som också ansvarar för att innehållet kommuniceras till intressenter under hela programperioden.

Programmet ska följas upp och utvärderas för att kunna aktualitetsprövas, revideras eller eventuellt upphävas under varje mandatperiod. Förskolenämnden och grundskolenämnden ansvarar för uppföljning av strukturprogrammet för respektive verksamhet var för sig.

Förvaltningens synpunkter

Barn- och utbildningsförvaltningen ser positivt på den struktur och riktning som pekas ut i programmet. Genom ett långsiktigt och proaktivt arbete med strukturen för lokaler i Huddinge kommuns grundskoleverksamhet och anpassade grundskoleverksamhet förbättras förutsättningarna att bedriva en attraktiv och kvalitativ verksamhet för alla elever.

Ändrade förutsättningar

De senaste åren har prognosen för befolkningsutveckling i Huddinge kommun successivt ändrats mot en allt långsammare tillväxttakt. Faktiskt och förväntat antal barn i åldrarna 0-15 år har redan minskat, och kommer högst troligt att fortsätta minska under den närmaste 10-15-årsperioden. Strukturprogrammet ger en delvis ny helhetsbild av befintligt lokalbestånd och kommande utvecklingsbehov, anpassad till den senaste prognosen för antal elever i kommunen och dess strategiska planområden. Programmet leder därmed till en förändrad lokalbehovsprognos för grundskolenämndens verksamhet, vilket i sin



tur påverkar kommunens kommande lokalresursplan. Förvaltningen konstaterar att det även kan finnas behov att se över beslutade aktiviteter i rådande lokalresursplan, i syfte att göra rätt prioriteringar utifrån den helhetsbild som strukturprogrammet ger.

Förvaltningen konstaterar också att innehållet i strukturprogrammet kan kasta ett nytt ljus över behovet av grundskola och anpassad grundskola i pågående och kommande planprojekt, vilket bör adresseras omgående i dialog med samhällsbyggnadsavdelningen vid kommunstyrelseförvaltningen. Ett nytt kommunkoncerngemensamt arbetssätt implementeras under 2025 i syfte att effektivisera samarbetet i processen för utveckling av befintligt och kommande lokalbestånd. Under perioder med vikande eller växande efterfrågan är det särskilt viktigt att ha förutsättningar och förmåga att löpande anpassa utvecklingstakten utifrån gemensamt framtagna beslutsunderlag.

Kostnader

I bilaga 1.2 beskrivs att den rådande hanteringen av lokalkostnader inom nämndens verksamhet kan behöva ses över i syfte att skapa starkare incitament för ett mer strategiskt och hållbart lokalutnyttjande. Hanteringen kan enkelt beskrivas som att förvaltningens genomsnittliga lokalkostnad per barn dras bort från elevpengen som går ut till respektive skola. Med denna hantering uppstår inget direkt samband mellan hur mycket yta en verksamhet använder, kvaliteten på lokalerna och den "hyra" som betalas genom avdraget. Följaktligen uppstår inga tydliga drivkrafter för skolorna och förvaltningen att optimera sitt lokalutnyttjande.

En fördel med hanteringen är att skolor med höga lokalkostnader, exempelvis på grund av nybyggnation, får hjälp att täcka dessa kostnader. Detta är rimligt ur ett rättviseperspektiv, då de högre kostnaderna fördelas över alla skolor. Samtidigt innebär hanteringen en nackdel för skolor som har äldre eller bristfälliga lokaler, men ändå betalar en hyra som inte återspeglar lokalernas faktiska kvalitet.

Förvaltningen ser att verksamheternas lokalkostnadsmedvetenhet och förståelse för vad som påverkar lokalkostnaderna behöver öka och har för avsikt att utreda om och hur en annan hantering av kostnaderna kan bidra till detta.

Funktions- och lokalprogram

Kommunens funktionsprogram och lokalprogram är i första hand framtagna för nyproduktion. Förvaltningen noterar att det bör förtydligas i befintliga och kommande funktionsprogram och lokalprogram för grundskola hur dessa dokument ska användas som beslutsunderlag för utveckling av befintliga lokaler. Vidare anser förvaltningen att programmen bör uppdateras med tydliga kvalitetsmått för att skapa en kommunövergripande samsyn där investeringar leder till ökad likvärdighet.



Hållbarhet

Strukturprogrammet har tydlig koppling till kommunens mål om hållbarhet i de tre dimensionerna. Lyckad skolgång som grund för framtida etablering på arbetsmarknaden är ett av kommunens utpekade mål för social hållbarhet. En kvalitativ, attraktiv och tillgänglig grundskoleverksamhet i hemkommunen förbättrar möjligheterna för alla elever i Huddinge. Vidare bygger programmet på en större flexibilitet och ett bättre resursutnyttjande i syfte att skapa långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar. Slutligen medför ett mer effektivt lokalutnyttjande miljömässiga fördelar, bland annat gällande energiförbrukning.

Konsekvenser för barn

Ambitionen och riktningen som slås fast i föreliggande strukturprogram leder till långsiktigt hållbar och tillgänglig grundskoleverksamhet i kommunen. Detta får positiva konsekvenser för de elever som väljer att genomföra sina grundskolestudier i Huddinge kommuns grundskolor.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Utveckling av kommunens grundskoleverksamhet i linje med förslaget strukturprogram kommer att leda till förbättrade ekonomiska förutsättningar på kort och lång sikt. Genom mer effektivt lokalutnyttjande frigörs medel som kan återinvesteras i kvalitet och attraktivitet, vilket lägger grunden för en långsiktigt hållbar ekonomi.

Förslaget till beslut har inga juridiska konsekvenser.

Frida Plym Forshell
Utbildningsdirektör

Jörgen Alm
Avdelningschef

Bilagor

- Bilaga 1 Strukturprogram för förskola, grundskola och anpassad grundskola i Huddinge kommun
- Bilaga 1.1 Fördjupning om kapacitet, kostnad och kvalitet
- Bilaga 1.2 Nulägesbeskrivning för förskola, grundskola och anpassad grundskola
- Bilaga 1.3 Översiktsplanens beskrivning av förskola och grundskola
- Bilaga 1.4 Tillvägagångssätt
- Bilaga 2. Omvärldsanalys fysiska miljöer för förskola och grundskola

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsens förvaltning, kommunsekreterare